

AF
STEEN UNO

Domstolene

FÆRRE og færre danskere ønsker at optræde i vidnets rolle. Trusler samt frygt for voldelige repressalier gør, at vidner til kriminelle handlinger stadig oftere afholder sig fra at udtale sig til politirapporter eller møde frem i retssalene.

Senest er politiets efterforskningsarbejde omkring skuddrabet på rockerlederen »Makrellen« blevet besværliggjort af vidners manglende trang til at træde frem.

Ingen tal kan dokumentere den uheldige udvikling.

Men i politiet samt ved landets domstole er man enige om, at danske vidner i grave-rende stigende grad er bange vidner.

Og bange vidner er i bedste fald dårlige, i værste fald ubrugelige vidner.

Blandt jurister herhjemme har det længe været et anerkendt synspunkt, at vidnepersoner i danske retssale beskyttes for ringe eller slet ikke.

Justitsminister Erik Ninn-Hansen har ved flere lejligheder efterlyst en praksis, der kan give skræmte vidner den tilstrækkelige ro og tryghed til at afgive deres ofte meget betydningfulde forklaringer i retten.

En sådan »vidne-venlig« retspraksis har imidlertid længe været kendt i Slagelse.

Gennem de seneste år har byens kriminaldommer, Jens Gabe, i adskillige tilfælde tiltrådt, at forklaringer fra såkaldt anonyme vidner har kunnet anvendes som bevismateriale ved hans ret.

Truet til tavshed

Sagerne, i hvilke Jens Gabe har tilladt denne praksis, har alle drejet sig om rockervold.

FOTO JØRGEN JESSEN

27. juli -
2. august 1984

Dommer »ophavsmand« til kontroversiel retspraksis:

Skræmte vidner får beskyttelse ved anonymitet i hans retssal

I henvend en halv snes tilfælde er medlemmer af byens rockerbander — ved hjælp af bl.a. anonyme vidner — blevet idømt domme på typisk mellem tre og 18 måneders fængsel.

»Lige som andre steder kendt vi også her i Slagelse til rockerproblemer. Vi har oplevet flere tilfælde, hvor vidner til rockeres voldsudøvelse er blevet truet til tavshed.

Endog vores lægdommere har somme tider følt sig betænkelige ved at dømme i sager om rockervold«, siger Jens Gabe.

»På et tidspunkt fandt jeg det påtrængende nødvendigt at forsøge noget nyt. Vi kunne efterhånden ikke længere få nogen til at vidne i disse sager. Derfor søgte jeg at trænge igennem med en skærpet form for beskyttelse af vores vidners«.

Kriminaldommer Jens Gabe hævdede hjemmel til dette skridt i retsplejelovens paragraf 173, stk. 2.

Paragraffen nævner, at retten skal vise særligt hensyn over for vidner, som er undtaget den almindelige vidnepligt, eller som har krav på at blive hemmeligholdt.

I forbindelse med dette sidste udtaler lovtæksten to muligheder: Retten kan hemmeligholde et vidne over for offentligheden ved at lukke retssalens døre eller ved at udstede referatforbud til pressen.

Ved ingen af disse forholdsregler skjules vidnets identitet imidlertid over for den tiltalte person.

Aldrig set før

Jens Gabe skabte præcedens ved at fortolke lovens bogstav så lempeligt, at paragraffen tillige åbnede adgang for at hemmeligholde — eller anonymisere — vidnet også over for den tiltalte.

En forklaring, som sagskundeforskeren til dato samstem-

mende havde afvist grundlag for.

»I de rockersager, hvor jeg har tiltrådt anvendelsen af ud-sagn fra anonyme vidnepersoner, har det i almindelighed ingen relevans for sagens påståede domme, om det er »pølse-mand Hansen eller blot hr. X, der har afgivet de nødvendige vidneforklaringer.

Ikke så længe vidnets identitet blot er retten og forsvareren bekendt«, mener Jens Gabe.

Andre jurister mener det modsatte.

»Det nylancerede retsmiddel har ikke lovgivning, da det ikke eksisterer i retsplejeloven«, raser bl.a. forsvarsadvokater.

Til at begynde med vakte kriminaldommer Jens Gabes retspraksis dog ingen skarpe reaktioner fra hans juridiske omgivelser.

»Nåja, i flere af de sager, hvor jeg har tiltrådt fremførelsen af anonyme vidner som

Senest er politiets opklaringsarbejde omkring mordet på rockerlederen »Makrellen« (nr. to fra venstre) blevet besværliggjort p.g.a. vidners manglende trang til at stå frem.

En højesteretsdom fra sidste år, der siger ja til anonyme vidner i danske retssale, har rystet juridiske kredse. Kriminaldommer Jens Gabe, Slagelse, var én af de første herhjemme, som tillod anonym vidneførelse i sin retssal. Han mener, at denne udvidede form for vidnebeskyttelse ofte kan være nødvendig i sager omkring organiseret rocker- og narkokriminalitet.

bevismateriale i retssalen, har landsretten efterfølgende undladt at lade vidnerne optræde anonymt. Og det er vel også en slags reaktion«.

Reaktioner fik Jens Gabe først for alvor, da han sidste efterår beskrev sin fortolkning af en skærpet vidnebeskyttelse i »Ugeskrift for Retsvæsen«.

I sin artikel argumenterer han for, at der i retsplejeloven eksisterer brugbar hjemmel til at gennemføre anonymisering af skræmte vidners identitet over for den tiltalte på samt-lige trin af retssagen.

Carte blanche

Udgangspunktet er paragraf 173.2.

Jens Gabe hævder, at paragraffen »synes at give retten carte blanche« med hensyn til, hvilke forholdsregler, den vil træffe til beskyttelse af vidner, som udtaler sig, selv om de ikke er vidnepligtige.

Den anonyme beskyttelse vil

mel til at effektuere den anonyme vidnebeskyttelse.

»Jeg burde nok have betonet lidt mere i min artikel, at jeg så sandelig også føler betænkelighed ved at anvende denne form for vidnebeskyttelse«, siger Jens Gabe i dag.

På baggrund af Højesterets ja til anonym vidneførelse i narkosagen mod John Kurup finder kriminaldommeren det nødvendigt at differentiere begrebet »anonyme vidner«.

Han mener nemlig, at Højesteret er gået langt videre, end han oprindeligt havde forestillet sig, ved at tillade en anklagerprocedure, som tiltalte John Kurup ikke havde adgang til at overvære i sin helhed.

»Jeg er gået ind for anonymisering af vidners identitet, ikke for anonymisering af deres forklaringer«, slår Jens Gabe fast.

Tillader man en procedure, hvor tiltalte ikke får kendskab til omstændigheder, som er af betydning for domfældelsen af ham, antaster man efter min mening princippet om, at tiltalte skal vide, på hvilket grundlag han er dømt«.

Højesterets Kurup-dom er for nylig blevet indbragt for Den europæiske Menneskerettighedskommission i Strasbourg af John Kurups tidligere forsvarer, advokat Manfred Petersen.

Kriminaldommer Jens Gabe afstår dog fra at tage stilling til, hvorvidt bestemmelserne om »fair trial«, en retfærdig rettergang, i menneskerettighedskonventionerne kan hævdes overskredet i Kurup-sagen.

»Jeg har ikke tilstrækkeligt kendskab til de nærmere omstændigheder omkring proceduren i landsretssagen mod John Kurup til at kunne foretage en sådan vurdering«.

Forsvarsadvokater har hævdet, at man med Højesterets ja til anonyme vidner nu risikerer at opleve en art hemmelige domme.

»En retssag risikerer let at udvikle sig til en uønskværdig »kafkask proces«, frygter man.

Samme frygt deles ikke af Jens Gabe.

»Ganske vist er det min private opfattelse, at vi i dag generelt stiller for ringe krav til beviserne i retssager.

Indholdet i den gamle tese om, at enhver tvivl skal komme den tiltalte til gode, er

FOTO SØREN STEFFEN

Kriminaldommer
Jens Gabe, Slagelse.

blevet mere og mere afsvækket.

Men med hensyn til anvendelsen af anonyme vidner er det efter Højesterets dom jo heller ikke sådan, at der nu er frit slag for denne grad af vidnebeskyttelse. Heller ikke her i Slagelse!

Sagens alvor understreges netop af og i Højesterets afgørelse«, pointerer Jens Gabe.

Han er af den vurdering, at anonyme vidner kun bør tillades, når retten har erfaringsmæssigt grundlag for at antage, at vidnerne kan blive udsat for trusler fra bekendtskabskredsen omkring den eller de tiltalte personer.

Det vil fortrinsvis dreje sig om sager vedrørende organiseret rocker- og narkokriminalitet.

»Men det bør ikke være afgørende, hvor grove sagerne måtte være, eller hvor hårde straffe en domfældelse vil kunne ventes at medføre.

Hvis trusler om repressalier fra rocker- eller narkomiljøet hindrer en sag i at blive ført til domfældelse, må der principielt være grundlag for at tillade fremførelsen af anonyme vidner«, siger kriminaldommeren.

»Jeg finder det ganske enkelt bydende nødvendigt, at man skrider ind over for tilfælde, hvor rockerbander tror, at de er urørlige og kan gøre, hvad der passer dem, fordi ingen tør vidne imod dem.

Jeg frygter amerikanske tilstande, hvor borgerne flygter fra begivenheder, de har overværet, for at undgå at blive indkaldt som vidner, hvis vi giver den slags lov til at passere herhjemme«.

Siger Jens Gabe.

Steen Uno's første artikel om anonymitetsproblemet stod at læse i Weekendavisen for den 6. juli.